

בס"ד

רגעי אימה בנפאל: שיטפון אדיר היכה
בכפרים - מאות בני אדם נעדרים

המים הזידונים

מתוך "נפלאות

הבריאה"

מלקט ועורך: ש.

אייזיקוביץ

eisikovits1@gmail.co
m

**הגיליון מופיע באתר 'לדעת' וכן ניתן לקבלו לאימייל מדי שבוע על ידי
שליחת בקשה. ל, eisikovits1@gmail.com**

058-4852-443

אודה לכם אם תעבירו את העלון לאנשיכם או כתובות של נציג עלון.
אשמח לקבל הערות מחכימות ובל"נ אשתדל להתייחס אליהם. גם רשות
להדפיס / לחלק / להעתיק / לשמור. - בשעת הצורך הרשות נתונה לאמור
מהדברים שבעלון אף שלא בשם אומרם. אבל הבא להדפיס וידפיס בשם
אומרם. יביא גאולה לעולם. כמו כן יש אפשרות לקבל כל עלון בכל שפה
כמעט שתרצו בתרגום של ווארד .

החיבור הראשון הופיע במסגרת
'מפעל ליקוטי שמואל'
"זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו"

בשעה טובה ומוצלחת, בסייעתא דשמיא, רואה אור ספר חדש ומפעים

ליקוטי שמואל – חומש בראשית

לאחר שנים של עיון, איסוף, ליקוט ועריכה, יוצא לאור ספר – סוף מעשה במחשבה תחילה
ייחודי המאגד את **מייטב הקטעים, המאמרים, הסיפורים והמשלים** שהופיעו בעלוני פרשת
השבוע בשנים האחרונות. דברי חן ושכל טוב, שנבחרו בקפידה וערוכים בטוב טעם, כדי
להחיות את הלב ולהאיר את השולחן.

מתוכן הפרקים: רעיונות מאירי עיניים לפרשיות השבוע • משלים מעוררי
מחשבה • סיפורים נוגעים ללב • פנינים להעשרה ולהעברה בשולחן שבת

מתאים ללימוד אישי, למסירת דבר תורה ולשיחה משפחתית

ערוך ומוגש בעמל רב על ידי הרה"ג שמואל אייזיקוביץ שליט"א

כעת למכירה במחיר שווה לכל נפש – כרך ראשון על חומש בראשית

60 ש"ח בלבד

להזמנה:

<https://dash.bookpod.co.il/product/2231>

המים הזידונים

גוש קרח במשקל מיליוני טונות ניתק ממרומי ההימלאיה והפך בתוך דקות לנחשול שמחק יישובים והרעיד את כדור הארץ * האסון בגבול נפאל–טיבט מחזיר את תשומת הלב אל עוד סלעי ענק התלויים על בלימה: החל מהגל ההיסטורי שטיפס לגובה 524 מטרים באלסקה ועד פיורדים בנורווגיה והרים קורסים באיים הקנריים שעלולים לחולל את המגה-צונאמי הבא * שכוחו וגבורתו מלא עולם

הרב אליעזר אייזיקוביץ

התמונה במצלמת האבטחה המשקיפה על מעבר גירונג היא לרוב משעממת למדי. רואים בה שורה של בניינים נמוכים משני צדי הכביש, מכוניות החונות ברחבה, ואנשים העסוקים בענייניהם. מאחור מתרוממים בתלילות מזרונות הרי ההימלאיה וביניהם עובר ערוץ הנהר. עוד בוקר רגיל בעיירת הגבול שבין נפאל לטיבט.

מאז נפתח ב-2014 נעשה המעבר לאחד מעורקי התנועה והמסחר החשובים ביותר בין סין ונפאל, והדבר ניכר בתכונה הרוחשת סביבו. ב-8:15 בבוקר עמדת המכס כבר מתעוררת לחיים. משאיות עמוסות סחורה ממתניות לבידוק, מאחוריהם ממתנים בסבלנות אוטובוסים גדושים בצליינים העושים את דרכם להר קאילאש, אתר המקודש לבודהיסטים. קשה להאמין שהכביש הצר המטפס בזווית תלולה כלפי מעלה מיועדת לתנועה כה רבה, אבל זוהי הנורמה בנפאל, מדינה שהיא יותר מאונכת מאשר מאוזנת.

ברגע זה ניכרת לפתע תנועה קלה במעלה הערוץ.

בתחילה קשה להבין מה רואים. אולי זהו ענן אבק, צל שמטיל אחד ההרים או ערפל כבד העולה מן הנהר. הכתם עדיין רחוק והאנשים שעל הכביש אינם מגיבים אליו. הם ממשיכים ללכת, לעמוד ליד המכוניות, לחצות את הרחבה. גם הצופה בסרטון אינו חש מיד בסכנה.

רק לאחר כמה שניות מתברר שמהו בתמונה השתנה. הכתם אינו עומד במקום אלא מתקדם במהירות, מתרחב וממלא בהדרגה את הערוץ. צבעו נעשה כהה יותר. השוליים שלו מתגלגלים ומתנפחים. עדיין קשה לתפוס את קנה המידה, עד שרואים אותו מגיע אל המבנים הראשונים במעלה העמק. רק אז מתבררת האמת: זהו קיר אדיר של מים שחורים, בוע, סלעים וגושי קרח, המסתער על העיירה.

זהו הרגע הראשון שבו האנשים בשטח מבחינים בסכנה.

דמות אחת נעצרת ומפנה את ראשה לעבר הערוץ. אחריה מסתובבים אחרים. למשך שנייה או שתיים הם עומדים קפואים במקומם, מסרבים כנראה להאמין למראה עיניהם. ואז מתחילה המנוסה. אדם אחד רץ לעבר המדרון, שני מזנק מאחורי מכונית, אחרים מתפזרים בין המבנים בחיפוש אחר דרך מילוט. ממרחק המצלמה הם נראים כנמלים מבוהלות מול כוח שאין להן שום אפשרות להתמודד עמו. העובדה שכל זה מתרחש ללא קול מוסיפה לתחושת האימה.

אבל אין לאן לברוח.

מאחוריהם ניצבים ההרים, לפנייהם הנהר, ומשני הצדדים סוגרים עליהם המבנים והכבישים הצרים של העמק. מעל בתי העיירה מתרומם גל מפלצתי שחור וסמיך, גבוה כמו בניין בן כמה קומות. הוא מתגלגל בתוך עצמו, מקציף, רותח, עמוס סלעים, קורות עץ, חלקי גגות וכלי רכב. שאגת הנחשול הולכת וגוברת. האדמה רועדת תחת עוצמתם של הסלעים המתגלגלים. האוויר מתמלא בענן רטוב של אבק ורסס.

אלו השניות האחרונות שבהן עוד אפשר לראות את האנשים.

הם ממשיכים לרוץ אבל אי אפשר לברוח מגל מפלצתי הדוהר במהירות 180 קמ"ש. טבעת המים נסגרת סביבם. הנחשול פורץ בין הבתים, מקיף אותם מאחור וחוסם את הדרך מלפנים. ואז קורסת החומה השחורה על מעבר הגבול. המבנים הראשונים נעלמים כמעט מיד. גגות נתלשים, משאיות מסתחררות כצעצועים, אוטובוסים מלאים באנשים נזרקים אלה על אלה, והכביש נמחק תחת שכבה עבה של בוץ. המצלמה ממשיכה לצלם, אדישה ויציבה, בעוד התמונה כולה נבלעת בתוך ענן של מים, אבק ורסס.

גם בחלומות האפלים ביותר שלהם לא דמיינו תושבי גיירונג שכך ייראו הרגעים האחרונים של העיירה שהכירו.

7 דקות במורד ההר

שבע וחצי דקות קודם לכן, על פסגת הר ללא שם בגובה 5,127 מטרים, בלוק קרח בגודל מאתיים אלף מטרים רבועים – כמו שלושים רחבות הכותל – ניתק ממקומו וצנח אל התהום. תערובת אדירה של קרח וסלע במשקל משוער של כעשרה מיליון טון נפל מגובה 1,400 מטרים, קרוב לשני מגדלי בורג' חליפה העומדים זה על גבי זה.

עוצמת ההתרסקות הייתה כה גדולה עד שהרעידה את קרום כדור הארץ ויצרה אות סיסמי בעוצמה של 5.2 בסולם ריכטר. בתחילה סברו החוקרים כי רעידת אדמה הייתה הטריגר לאסון אך לאחר בחינת הדברים נמצא כי ההפך הוא הנכון: המפולת עצמה הייתה חזקה דיה כדי להיראות במכשירים כרעידת אדמה.

שני קילומטרים מנקודת הנפילה ועוד 400 מטרים נמוך יותר, סחופת הקרח הסלעים והעפר מתנגשת אל תוך עמק הנהר לְהִנְדָּה חוֹלָה. למשך רגעים אחדים נחסמת זרימת הנהר עד שזו פורצת את הסכר הזמני בעוצמה כפולה ומכופלת. נחשול של מי נהר שוצפים בשילוב בוץ, קרח וסלעים דוהרת במורד הערוץ לכיוון מעבר גיירונג, עשרים קילומטרים משם.

בשלב זה הנחשול התנהג פחות כמו זרם מים ויותר כמו בטון נוזלי - מה שרק עשה אותו למסוכן יותר. הוא צובר מאסה מתוך אלפי העצים שהוא עקור בדרכו, חלקי גשרים וכבישים שהוא סוחף לתוכו, עד שנעשה לכוח אימתני שאין לעמוד בפניו.

גורלם של מי שעומדים בדרכו נחרץ.

התגובה האינסטינקטיבית למראה נחשול כזה הוא לנוס בכל הכוח, אבל תגובה זו חסרת תועלת כאשר מדובר בגל המתקדם במהירות של חמישים מטרים לשנייה, מותנע מכוח השיפוע החרیف של הרי ההימלאיה. גם מכונית נוסעים סטנדרטית על אוטוסטרדה פתוחה הייתה מתקשה להימלט לאורך זמן מגל כזה. לאוטובוסים המיושנים בדרכי ההר המפותלות של נפאל פשוט לא היה סיכוי.

גם מנוסה לתוך מבנה לא תועיל. עם אנרגיה קינטית המשתווה ל-2,700 טונות של חומר נפץ, או לאנרגיית התנועה של קרוב לאלף מטוסי ג'מבו הטסים במלוא המהירות, שום מבנה רגיל לא יכול לבלום את הנחשול שמרסק כל מה שעומד בדרכו ומתרומם עד לקומות העליונות של בניינים.

הדבר היחיד שיכול להעניק סיכוי-מה להינצל הוא לברוח בניצב לכיוון התנועה של הנחשול בניסיון להגיע למדרונות הגבוהים של צידי העמק. אולם במסגרת זמן ההתרעה העומד על שניות בודדות ספק אם זו אפשרות ריאלית.

תוך שניות חולף הנחשול המפלצתי דרך דיירונג, מותיר השמדה טוטאלית וממשיך במורד הנהר היכן שהתמונה חזרה על עצמה פעם אחר פעם. בדונגה בזאר פתחו הסוחרים את חנויותיהם והתכוונו לעוד יום עבודה. בתוך פחות מחצי שעה השוק כולו נעלם. בכפרים לאורך הנהרות בהוטה-קושי וטרישולי חדרו המים לבתים, עלו עד הקומות השניות ועקרו מבנים מיסודותיהם. בתצלומי הרחפן שנקלטו לאחר האסון נראו כלי רכב קבורים בבז, פסולת תלויה על עצים ועל כבלי חשמל, ובתים שנותרו עומדים על שפת תהומות. לפחות 19 גשרים וכארבעים קילומטרים של דרכים נסחפו וישובים שלמים נותקו מן העולם.

קשו פרסאד בראל, בן 68, ראה את המים מתקרבים לביתו. הוא ניסה לאחוז בידה של אשתו ולהעלות אותה אל הגג, אך הבז כבר פרץ פנימה. הזרם תלש אותה מידי וסחף אותה. ארבע שעות חלפו עד שמסוק חילץ אותו. כאשר שכב בבית החולים, עדיין מכוסה בבז, אמר שאשתו נמצאת אי-שם מתחת לשכבות העפר.

בכביש המוביל אל דיירונג נסעו שלושה אוטובוסים של צליינים. האוטובוס הראשון והאחרון הושלכו מן הדרך. רק האוטובוס שביניהם נותר במקרה על פיסת אספלט שהמים פסחו עליה. נוסעיו הביטו מן החלונות וראו כיצד האנשים שנסעו לפניהם ומאחוריהם נעלמים בתוך הזרם.

הנחשול המשיך עוד כמאה קילומטרים במורד מערכת הנהרות, יורדים בשיפוע חד של עוד 2,000 מטרים עד שהגיעו לאזורי המישור שלמרגלות ההימלאיה. נכון לשעת כתיבת שורות אלה יותר מאלף בני אדם, כולל אזרחי ישראלי אחד,

מוגדרים כנעדרים משני עברי הגבול. מאחור נותרו כפרים שנמחקו, דרכים שנעלמו ומרחבים עצומים של בוך שחור, דוממים עכשיו אחרי שהמפלצת חלפה.

אגדת ליטויה

רגילים לחשוב שנחשולי ענק הם תופעה הקיימת בלב ים, אבל הגלים המפחידים ביותר נוצרים דווקא ביבשה, היכן שהתנאים הטופוגרפיים מזניקים אותם לגבהים בלתי נתפסים. להערכת חוקרים הגורם הישיר לאסון בנפאל היא ההפשרה ההדרגתית של קרחוני ההימלאיה שגרמה לבלוק קרח אדיר להתנתק ממקומו, בשילוב הנוכחות האנושית הגוברת באזורים המועדים לפורענות כמו העמקים העליים בנפאל.

אולם הרי ההימלאיה אינם המקום היחיד בגלובוס היכן שקרחון או סלע אדיר התלויים על בלימה עלולים לקרוס בכל רגע ולחולל קטסטרופה. אחד ממוקדי הסכנה הללו שוכן במפרץ ליטויה, באזור נידח באלסקה.

כאשר חוקרים אמריקאים הגיעו לראשונה לאזור הזה בתחילת המאה הקודמת הם שמעו מהילידים אגדת-עם אינדיאנית הקשורה למקום. לפני עידן ועידנים, כך סיפרו, אחד מאבות-אבותיהם יצא לצוד לוייתנים במרחבים הלבנים שבהם השמש לעולם אינה שוקעת. הסבא הקדמון הזה דילג על הטקסים המקובלים לפני מסע הצייד ועורר בכך את חמתה של מפלצת רדומה ששכנה עמוק מתחת לקרחונים.

המפלצת הזועמת רדפה אחרי הצייד עד שובו לביתו במפרץ ליטויה. כל עוד רוחו בו זינק האינדיאני מתוך סירת הקאנו ונמלט במעלה ההר. המפלצת השתוללה מזעם שכן לא יכלה לרדוף אחריו ביבשה. היא טלטלה את מי המפרץ בפראות כה רבה עד שכל העצים הסובבים נעקרו ממקומם. לאחר מכן שקעה למצולות בכניסה למפרץ אך מעת לעת היא עדיין פורקת את כעסה בטלטולים נמרצים של פני המים.

החוקרים הקשיבו לסיפור בנימוס, תיעדו אותו בפנקסיהם והלכו לישון בשקי השינה שלהם. סיפורים על מפלצות ים מתאימים אולי לשבטי אינדיאנים פרימיטיביים, אבל עבור איש המערב אין הם אלא קוריוז מעורר גיחוך. בבוקר נפרדו בידידות מהאינדיאנים והמשיכו בדרכם. לפני שהתרחקו קרא אחריהם זקן הכפר: "זכרו שאסור לכם להקים אוהלים על חופי המפרץ. המקום מסוכן מדי. המפלצת עוד עלולה להתעורר!"

כאן נשארו הדברים עד תשי"ב (1952) כאשר גיאולוג אמריקאי בשם דון מילר גילה את עקבותיה של המפלצת. מ

ילר הבחין במהלך חקירת המורדות הסובבים את המפרץ כי היער נחתך בפתאומיות במרחק מאה וחמישים מטרים מהמים, כאילו מסור אדיר עבר על הקרקע. בדיקה מדוקדקת הצביעה על כך שהתופעה חזרה על עצמה כמה פעמים, שכן בין גדמי העצים הכרותים הישנים נמצאו גם גדמים צעירים יותר.

לאחר שפסל אפשרויות שונות נותר למילר רק הסבר אחד: אולי גל צונאמי ענק שטף את חופי המפרץ, ניתץ את כל העצים וסחף את הגזעים השבורים עמוק לים, מותיר חופים חשופים ונקיים. אם כן זה צריך היה להיות צונאמי בעל ממדים בלתי נתפסים שהתרומם לגובה ארבעים או חמישים מטרים, כמו בניין של 20-25 קומות. מילר לא הכיר מנגנון טבעי שיכול לחולל גל אימתני שכזה. גם גלי הצונאמי המפורסמים בחופי יפן ודרום אסיה לא התקרבו לממדים הללו. שש שנים אחר כך נפתרה התעלומה.

בשעות הערב של כ"א בתמוז תשי"ח, כמה ספינות מטיילים עגנו ברחבי מפרץ ליטויה. פתאום פרצה מהומה בלתי מוסברת: אלפי השחפים המקננים באזור פרשו כנפיים בעודם מצווחים בקולי קולות ופונים לכיוון היציאה מהמפרץ. 45 דקות אחר כך, בשעה 10:16 בלילה, טלטל רעד עמוק את הקרקע ומי המפרץ החלו לגעוש ולרתוח.

המפלצת התעוררה.

האדמה רעדה ברציפות במשך ארבע דקות עד שלפתע חזר השקט באותה פתאומיות בה הופר. נראה היה שמימיו המקציפים של מפרץ ליטויה נרגעו. אולם כעבור רגע הרעיד את האוויר פיצוץ מחריש אוזניים. אחד מפסגות ההרים בצד הפנימי של מפרץ ליטויה נבקע לשניים והפיל למים תשעים מיליון טון סלע בעוצמה המשתווה לפגיעת מטאור בכדור הארץ.

עוצמת הפגיעה חוללה גל מים שהתנקז בין צידי המפרץ וטיפס לגובה עצום. בתוך כדקה אחת התגלה הנחשול המתקרב לעיני יושבי הספינות העוגנות בפתח המפרץ. הללו הביטו בעיניים קרועות בתדהמה בחומת מים הזוהרת היישר לעברם, תוך שהיא חורשת את הקרקע ועוקרת כל מה שנקרה בדרכו, תולשת עצים ענקיים על שורשיהם ומגרדת את הסלע עד שנותר חשוף ונקי.

דון מילר, הגיאולוג הראשון שעמד על כך שמשוהו חריג מתרחש במפרץ ליטויה, מדד את ממדי ההרס ומצא כי בנקודת השיא שלו הגיע הנחשול לגובה מדהים של 520 מטרים. על מנת לשבר את האוזן נאמר שאילו היה הנחשול פוגש בדרכו במגדל התאומים הרי שרק האנטנה שבראש הבניין בן ה-120 קומות היה מבצבץ מעל המים...

העובדה שרק חמשה בני אדם נספו באסון הטבע הזה נזקפת לכך שהמפרץ שוכן באחת הפינות המבודדות ביותר של אלסקה, באזור דליל אוכלוסין. אבל גובהו האימתני של הנחשול הוביל את מילר להטביע מונח חדש לתופעה כזאת: מגה-צונאמי.

לדבריו, בגלל המבנה המיוחד של המפרץ והימצאותם של הרים תלולים הרגישים לרעשי אדמה קלים, אחת לכמה עשרות שנים שוטף את המפרץ נחשול מים אימתני הגורף את כל העומד בדרכו. שבטי הילידים העבירו את הידע החיוני הזה מדור לדור והקפידו שלא להעמיד את בתיהם על חופי המפרץ.

האי שמאיים על אמריקה

בעוד המגה-צונאמי המחזורי של מפרץ ליטויה מסכן רק את מי שבוחר להתעלם מאזהרות הילידים, בצד השני של העולם מרחפת סכנה חמורה על שורה של ישובים בנורבגיה, אבל אף אחד אינו יודע מתי היא תתממש.

בחלקו העליון של פיורד סונילְבְּס, במקום הקרוי מדרון אַקוֹרְנְסְט, גוש סלע עצום מאיים להתפרק ממקומו עם תוצאות הוות אסון. בצלע ההר כבר נפער סדק באורך של כ-500 מטרים ובעומק שמגיע לכ-70 מטרים. אלפי בני אדם עוקבים בנשימה עצורה אחרי תנועת הסלע הענק שחלקים ממנו נעים מדי שנה בכמה סנטימטרים לעבר הפיורד.

ביום שבו הסלע יתנתק ממקומו, התוצאות לא יהיו נעימות. בתרחיש קיצון מדובר יהיה בנפילת 145 מיליון טון סלע, פי עשר מאשר באירוע ההימלאיה. הם ידחקו במהירות כמות עצומה של מים וייצרו מגה-צונאמי מקומי. צורתו הצרה והתלולה של הפיורד עלולה לתעל את האנרגיה ולהגביה את הגלים במקום לאפשר להם להתפזר. התוצאה האפשרית: גל בגובה מאה מטרים שישטוף עשרות ישובים השוכנים במורד הפיורד עד לים.

הגאולוגים מעריכים שהמדרון הזה יקרוס בשלב כלשהו, אבל אין דרך לקבוע אם הדבר יתרחש בעוד חודשים, עשרות שנים או מאות שנים - וגם לא אם יתמוטט בבת אחת או בסדרה של מפולות קטנות יותר. ההר נמצא במעקב רצוף: מכשירי GPS, מכ"ם, לייזרים, מדי סדקים, חיישנים בתוך קידוחים, מצלמות וסייסמומטרים מודדים כל שינוי.

המערכת מסוגלת לזהות תנועה ברמת מילימטרים והרשויות כבר הכינו תוכניות לפינוי של עד כ-10,000 בני אדם. האם ההתראה תגיע בזמן? אף אחד לא יודע. בינתיים תושבי כפרים כמו הֶלְסִילְט, גֵּיירְנְגֶר, סְטֶרְנְדֶה מנהלים את שגרת ימיהם ומעדיפים שלא לחשוב על הסלע התלוי על בלימה שבצילו הם חיים.

ואם אתם מסוד האנשים המחפשים סיבות נוספים לדאגה, יש תרחיש מגה-צונאמי עוד יותר קיצוני.

באיים הקנריים, כ-450 קילומטרים ממערב לחופי מרוקו, שוכן הר געש בשם קומֶבְּרֶה וְיִיקָה. ההר הציורי נותן נופך ואופי לאיים המושכים תיירים רבים מאירופה. אבל בשנת 2001 שני מומחים זיהו בו משהו פחות מלבב: סדק ענק שנפער בצידו של ההר הפונה לים, מה שמעורר את האפשרות שבמהלך התפרצות עתידית כל צידו המערבי של ההר יקרוס אל בינות הגלים. השילוב של מיליוני טונות סלע הנופלים בבת אחת לים יחד עם המבנה הייחודי של קרקעית הים עשוי לחולל מגה-צונמי שיחצה את האוקיינוס האטלנטי ויפגע בחוף המזרחי של ארצות הברית עם גלים בגובה 25 מטרים.

מחקרים מאוחרים יותר ציננו את הפאניקה. ההר, כך נראה, אינו מתכנן להתבקע בעתיד הנראה לעין וגם אם כן - רוב הסיכויים שחלקיו יפלו לים בצורה מדורגת ולא במכה אחת, מה שיקטין באופן דרסטי את גובה הגלים.

בעתיד המיידי האיים הקנריים לא הולכים לשום מקום, מפרץ ליטויה שומר על שתיקה, ואפילו הסלע בנורבגיה עודנו דבוק למקומו. אבל כפי שמלמד האסון בנפאל, אי אפשר לדעת מתי התפרצות אלימה של איתני הטבע תזכיר לאדם את קטנותו.